

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ความโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ความโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 แล้วไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 60 คน โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่ศึกษาต่อและกลุ่มผู้ใหญ่ชุมชนอีก 3 กลุ่มคือบิดามารดา หรือผู้ปกครองนักเรียน เพื่อนนักเรียนและครูระดับประถมศึกษา โดยผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ชนิดคือ แบบสัมภาษณ์นักเรียนและแบบสัมภาษณ์ครูระดับประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่ศึกษาต่อ แบบสัมภาษณ์เพื่อนนักเรียนและแบบสัมภาษณ์ครูระดับประถมศึกษา ซึ่งแบบสัมภาษณ์ทั้ง 3 ชนิดผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าฐานนิยมและการวิเคราะห์เนื้อหา

ข้อค้นพบ

1. สถานภาพส่วนตัวของนักเรียน
 - 1.1 เพศ พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อเป็นหญิงมากกว่าชาย
 - 1.2 อายุ พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อมีอายุระหว่าง 12-17 ปี แต่ส่วนใหญ่จะมีอายุ 13 ปี
 - 1.3 สุขภาพ พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ไม่เคยเจ็บป่วยบ่อยๆหรือครั้งสำคัญๆ กลุ่มที่เคยเจ็บป่วยบ่อยๆหรือครั้งสำคัญๆ จะป่วยเป็นไขหวัดธรรมดา โรคประจำตัวส่วนใหญ่ไม่มี และในกลุ่มที่มีโรคประจำตัวส่วนใหญ่จะป่วยเป็นโรคกระเพาะและปวดท้อง
 - 1.4 จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันจำนวน 3-4 คน

1.5 ลำดับที่ของการเป็นบุตร พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อจะเป็นบุตรคนที่ 3

1.6 จุดมุ่งหมายในการเรียน พบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดที่นักเรียนต้องการคือระดับ ม.3 และพบว่าส่วนใหญ่จุดมุ่งหมายในการเรียนเพื่อต้องการศึกษาหาความรู้

1.7 จุดมุ่งหมายในสถานอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อมีจุดมุ่งหมายในสถานอาชีพรับราชการและอาชีพทำนา สำหรับอาชีพรับราชการส่วนใหญ่ักเรียนต้องการเป็นครู

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน

2.1 อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อเกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักทำนา (ร้อยละ 91.67) ส่วนอาชีพรองนั้นมีผู้ปกครองไม่มีอาชีพรองถึงร้อยละ 31.67 สำหรับในกลุ่มที่มีอาชีพรองส่วนใหญ่จะรับจ้างทั่วไป

2.2 รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า มากที่สุดบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อมีรายได้อยู่ระหว่าง 2000 - 10000 บาทต่อปี (ร้อยละ 40.00)

2.3 ความมั่นคงทางด้านการเงินของครอบครัว พบว่า ครอบครัวของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่รายได้ของครอบครัวเพียงพอแก่การดำรงชีพประจำวันและในกลุ่มที่รายได้ไม่เพียงพอสาเหตุส่วนใหญ่เนื่องจากมีลูกมาก มีที่ทำกินน้อยและไม่มีอาชีพรอง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปกครองร้อยละ 90.00 ไม่มีเงินฝากธนาคารหรือให้ยืมกู้ยืมและผู้ช่วยหารายได้ให้แก่ครอบครัวคือบุตร

2.4 ความต้องการใช้แรงงานในครอบครัว พบว่า ครอบครัวของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อเกือบทั้งหมดต้องการใช้แรงงานนักเรียน งานที่ผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนช่วยทำคือทำนาทำไร่ ทำสวน ทำงานบ้านและเลี้ยงสัตว์ โดยต้องการให้นักเรียนช่วยทำงานตลอดทั้งปี ถ้าหากไม่มีนักเรียนช่วยทำงานการประกอบอาชีพของผู้ปกครองก็ยังคงอยู่ได้ไม่เดือดร้อน

3. ปัจจัยด้านสังคมของครอบครัวนักเรียน

3.1 ขนาดของครอบครัว พบว่า สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่มีจำนวน 6 คน และจำนวนบุตรหลานที่อยู่ในความรับผิดชอบจำนวน 4 คน

3.2 จำนวนบุตรหลานที่กำลังศึกษาเล่าเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อมีจำนวน 1-2 คน สำหรับระดับการศึกษาของบุตรหลานนั้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับ

ประถมศึกษาและจำนวนบุตรหลานที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มี รองลงมา มีเพียงครอบครัวละ
1 คน

3.3 สภาพการสมรสของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า บิดามารดาหรือ
ผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 88.33

3.4 ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า บิดามารดาหรือ
ผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่เรียนจบชั้นประถมศึกษา 4 คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 68.33

3.5 ความคาดหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาของ
บุตร พบว่า ส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อมีความคาดหวังให้บุตรเรียนแค่
ในระดับชั้นประถมศึกษา 6

3.6 ความคาดหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพของบุตร
พบว่า ส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อคาดหวังให้บุตรประกอบอาชีพทำนา
ทำไร่ คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 51.67

4. ปัจจัยกีดกันการเรียนของนักเรียน

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ไม่เคยเรียน
ซ้ำชั้น ในกลุ่มที่เคยเรียนซ้ำชั้นส่วนใหญ่เนื่องจากสอบไม่ผ่าน ระดับชั้นที่เคยเรียนซ้ำชั้นอยู่ในระดับ
ชั้น ป.1 และ ป.2 ส่วนใหญ่ใช้เวลาเรียนในระดับประถมศึกษา 6 ปี มีเพียงบางส่วนที่ใช้เวลาเรียน
7 ปี และ 8 ปี ในด้านความประพฤตินั้นนักเรียนส่วนใหญ่มีความประพฤติเรียบร้อยและมีความสนใจ
ต่อการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง วิชาที่เรียนที่รู้สึกคือเสริมสร้างลักษณะนิสัยและการงานพื้นฐานและ
อาชีพ ระดับคะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 2.00-2.99

4.2 ลักษณะการขาดเรียน พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ไม่เคยขาดเรียน
คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 60.00 ในกลุ่มนักเรียนที่เคยขาดเรียนส่วนใหญ่เนื่องจากป่วย มีเพียงบาง
ส่วนเท่านั้นที่ขาดเรียนเนื่องจากช่วยผู้ปกครองทำงาน

4.3 ผู้ให้การสนับสนุนในการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ได้รับ
การสนับสนุนในด้านการศึกษาจากบิดามารดา คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 76.67 มีเพียงบางส่วนที่
ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลอื่นๆ เช่น พี่ ยาย

4.4 การสนับสนุนของบิดามารดาหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาต่อ พบว่า
ส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้ศึกษาต่อ คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 70.00

4.5 ผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อ พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อทุกคนส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อจากครู นอกจากนั้นก็ได้รับคำแนะนำจากเพื่อน บิคมารคาหรือผู้ปกครองและจากรุ่นพี่ที่เป็นเพียงส่วนน้อย

5. สภาพแวดล้อมทั่วไป

5.1 ระยะทางจากบ้านพักถึงโรงเรียน พบว่า ระยะทางจากบ้านพักถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่อยู่ประมาณ 1-2 กิโลเมตร

5.2 การเดินทางจากบ้านพักถึงโรงเรียน พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่เดินทางจากบ้านพักถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยจักรยาน คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 70.73 และส่วนใหญ่การเดินทางไปโรงเรียนมีความสะดวก

5.3 การรับวัสดุประสงค์ของโครงการ

5.3.1 นักเรียน พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่เคยรับวัสดุประสงค์ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 80.00 ในกลุ่มที่ไม่เคยรับวัสดุประสงค์ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาหากเคยรับมาก่อนส่วนใหญ่อยากเข้าศึกษาต่อ คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 75.00

5.3.2 ผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่เคยรับวัสดุประสงค์ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 85.00 และในกลุ่มที่ไม่เคยรับวัสดุประสงค์ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามาก่อนหากเคยรับมาก่อนส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีที่ส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาต่อ คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 66.67 สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องจากต้องการเงินแรงงานและขาดเงินหรืออุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า

5.4 สภาพโรงเรียนมัธยมศึกษา

5.4.1 นักเรียน พบว่า ความความคิดเห็นของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อเกี่ยวกับสภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาในค่านอาคารเรียนและค่านสนามกีฬาส่วนใหญ่เห็นว่า เพียงพอ ส่วนค่านเครื่องมืออุปกรณ์ ความสามารถของครูและค่านชื่อเสียงของโรงเรียนทั้งค่านวิชาการและค่านกีฬาส่วนใหญ่ไม่ทราบ

5.4.2 ผู้ปกครอง พบว่า ความความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อเกี่ยวกับสภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาในค่านอาคารเรียน เครื่องมืออุปกรณ์ สนามกีฬา ความสามารถของครู ชื่อเสียงของโรงเรียนทั้งค่านวิชาการและค่านกีฬาผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ทราบ

5.5 สภาพการศึกษาของชุมชน

5.5.1 สภาพการศึกษาของชุมชน พบว่า ตามความคิดเห็นของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้นักเรียนและครูระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับสภาพของชุมชนในด้านความนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อชั้น ม.1 และความสนใจของชาวบ้านในด้านการติดตามข่าวคราวทางด้านการศึกษาจากวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อยู่ในระดับน้อย ส่วนความคิดเห็นในด้านความสามารถของชาวบ้านในการอ่านออกเขียนไ้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และพื้นฐานความรู้ของชาวบ้านที่ใช้ในการประกอบอาชีพคือระดับประถมศึกษา

5.5.2 คำนิยมทางการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อเกี่ยวกับค่านิยมทางการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าในด้านความสามารถในการอ่านออกเขียนไ้และความสามารถในการทำงานของนักเรียนที่เรียนระดับมัธยมศึกษาดีกว่านักเรียนที่เรียนระดับประถมศึกษา ส่วนความประพฤติดีมีพอ กััน

6. ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนที่จบชั้นประถมปีที่ 6 แล้วไม่ศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ พบว่า ส่วนใหญ่เนื่องมาจากปัจจัยด้าน

เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวของนักเรียนคือ ผู้ปกครองต้องการให้ช่วยทำงาน ผู้ปกครองยากจน ผู้ปกครองเกรงว่าเรียนจบมาแล้วจะไม่งานทำและผู้ปกครองมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมตัวนักเรียนและปัจจัยด้านผลการเรียนของนักเรียนคือ เด็กไม่ชอบเรียน สติปัญญาเด็กไม่ทันและสุขภาพเด็กไม่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพภาพส่วนตัวของนักเรียน

สภาพภาพส่วนตัวของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อความเพศ พบว่า เป็นหญิงมากกว่าชาย จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจุบันผู้ปกครองส่วนใหญ่แถบจังหวัดบุรีรัมย์มีความเชื่อว่าลูกชายต้องไม่จำเป็นต้องเรียนมากเรียนไปอีกไม่นานก็มีครอบครัวเป็นแม่บ้านอยู่กับบ้านเฉยๆ อีกอย่างหนึ่งเนื่องจากนักเรียนที่เรียนสำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมปีที่ 6 ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มเขาสู่วัยรุ่น เด็กหญิงมักมีพัฒนาการเร็วกว่าเด็กชายโดยเฉพาะรูปร่างแล้วจะเห็นว่าโตเป็นสาวขึ้นมาเมื่อเทียบกับเด็กชายในรุ่นเดียวกัน ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า เพศมีอิทธิพลต่อผลของการไม่ศึกษาต่อของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาวัน รุ่งรส (2514 : 48) สันัน ประจงจิตร (2514 : 35) และ สุนันท์ท่า แสงทอง (2523 : 49) ซึ่งได้ผลการวิจัยออกมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือเพศมี ผลต่อ

ความมุ่งหวังทางการศึกษาหรือการศึกษาคือ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอลวี (Alvi 1965 : 169) ซึ่งได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนหญิงในภาคพื้นเอเชียจบการศึกษา. ระดับประถมศึกษาไม่มีโอกาสศึกษาคือในระดับมัธยมศึกษาพบว่า ส่วนมากเป็นเพราะความยากจนและมีการจ้างแรงงานเด็กในงานเกษตรกรรม นอกจากนี้เป็นเพราะทัศนคติที่มีต่อการศึกษาคือของหญิง นอกจากนี้ ซีเวลและอาร์เมอร์ (Jewell and Armer 1966 : 59-68) ยังพบว่า เพศเป็น ตัวแปรที่สำคัญต่อการวางแผนการศึกษาคือและเด็กชายจะมีการวางแผนการศึกษาคือมากกว่าเด็กหญิง ผลการวิจัยในครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ เทียมจันทร์ จากกัญญาประทีป (2523 : 30) นวลศิริ พงศ์ดาววิทยุ (2529 : 123) และ บุญเพ็ง ชานี (2530 : 78) ซึ่งได้ผลการวิจัยออกมาในทำนองเดียวกันคือไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความต่องการศึกษาคือและไม่ศึกษาคือ

ในทำนองเดียวกันของนักเรียนที่ไม่ศึกษาคือ พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาคือมีอายุมีถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2531 อยู่ระหว่าง 8-17 ปี แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมีอายุ 13 ปี ซึ่งอายุเป็นไปตามเกณฑ์ภาคบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สังก อุทรานันท์ (2513 : 139) ที่พบว่า เด็กกลุ่มนี้จะไม่ศึกษาคือส่วนมากมีอายุระหว่าง 11-14 ปี ในทำนองเดียวกันพบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาคือส่วนใหญ่ไม่เคยเจ็บป่วยบ่อยๆ หรือครั้งสำคัญๆ มีเพียงบางส่วนที่เคยเจ็บป่วยที่เป็นไข้ธรรมดา โรคประจำตัวส่วนใหญ่ไม่มี ที่มีก็เป็นเพียงโรคกระเพาะ ฉะนั้นจะเห็นว่าสุขภาพไม่มีอิทธิพลต่อการไม่ศึกษาคือของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สังก อุทรานันท์ (2513 : 140) ที่พบว่า สำหรับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพนั้นไม่มีผลต่อการเรียนต่อหรือไม่เรียนต่อของเด็ก

จำนวนพี่น้องรวม วมิคามารคาเดียวกัน พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนที่ไม่ศึกษาคือมีจำนวนที่น้องรวมมิกามารคาเดียวกัน 3-4 คน แต่เมื่อพิจารณาให้ละเอียดลงไปพบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาคือที่มีจำนวนพี่น้องรวมมิกามารคาเดียวกัน 1-2 คน มีเพียงร้อยละ 8.33 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีจำนวนพี่น้องรวมมิกามารคาเดียวกันหลายคนมีแนวโน้มที่จะไม่ศึกษาคือสูงกว่าผู้ที่มีพี่น้องรวมมิกามารคาเดียวกันน้อยคนเพราะครอบครัวที่มีจำนวนบุตรมากนั้นการที่จะให้บุตรใดรับการศึกษาคือสูงเท่าเทียมกันทุกคนนั้นย่อมเป็นไปได้โดยลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูเพ็ญศิริ วงศ์พิชชา (2514 : 76) ที่พบว่า ครอบครัวที่มีจำนวนบุตรมากจำนวนร้อยละของบุตรที่ศึกษาคือจะน้อยกว่าครอบครัวที่มีบุตรน้อยและครอบครัวที่มีบุตรเพียงคนเดียวมีโอกาสศึกษาคือมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรูญ ทานิชย์ฉินไชย (2520 : 182) บุญเพ็ง ชานี (2530 : 78) ที่ได้ผลการวิจัยที่คล้ายคลึงกันคือครอบครัวที่มีพี่น้องรวมมิกามารคาเดียวกันจำนวนน้อยจะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาคือมากกว่าในครอบครัวที่มีพี่น้องรวมมิกามารคาเดียวกันจำนวนมาก ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้

นี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สังก์ ฮุวานันท์ (2513 : 140) และ นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 91) ที่พบว่า เด็กที่โตศึกษาต่อและไม่โตศึกษาต่อไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่วนลำดับที่ของการเป็นบุตร พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อเป็นบุตรคนที่ 3 และเป็นพี่สียงกว่าส่วนใหญ่เป็นบุตรคนสุดท้อง ซึ่งจากการสัมภาษณ์บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้เหตุผลว่า มีที่ทำงานศึกษาอยู่จำเป็นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ฐานะเศรษฐกิจทางบ้านก็ขาดแคลน หากส่งบุตรเรียนอีกคนทางครอบครัวคงเดือดร้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ บุญเพ็ง ชานี (2530 : 53) ที่พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่จะเป็นบุตรคนกลาง

ระดับการศึกษาสูงสุดที่นักเรียนต้องการนั้น พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับสูงสุดชั้น ม.3 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากโรงเรียนที่เปิดสอนระดับสูงสุดที่อยู่ใกล้บ้านนักเรียนนั้น เปิดสอนระดับสูงสุดแค่ชั้น ม.3 ส่วนโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับสูงขึ้นไปนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ห่างไกลออกไปโดยเฉพาะในตัวเมือง โอกาสที่นักเรียนซึ่งอยู่ตามชนบทจะมีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าชั้น ม.3 จึงมีน้อยเนื่องจากระยะทางไกล อีกประการหนึ่งเนื่องจากประชาชนในสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่นั้นยังมีความตื่นตัวในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อน้อย สำหรับจุดมุ่งหมายในสถานการเรียนนั้น พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อมีจุดมุ่งหมายในการเรียนเพื่อศึกษาหาความรู้ใส่ตัว รองลงมาคือ เพื่อนำความรู้ช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง กองทำงานที่มีรายได้ดี เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาในระดับสูงและเพื่อต้องการเพื่อน ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกเอต (Goat 1984 : 2952a) ที่พบว่า แรงจูงใจที่ทำให้เด็กศึกษาศรีกลับเข้าศึกษาใหม่ก็เพื่อศึกษาหาความรู้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉรา กัลยาณชาติ (2524 : 9) ที่ศึกษาเหตุจูงใจและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เข้าศึกษาในหลักสูตรการศึกษายุใหญ่สายสามัญระดับ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เหตุจูงใจของนักศึกษาส่วนใหญ่คือต้องการหาความรู้เพิ่มเติมและนำความรู้ที่ได้ไปศึกษาต่อหรือปรับปรุงงานอาชีพที่ทำอยู่ให้ดีขึ้นนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 42) ที่พบว่า นักศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเรียนเพื่อประกอบอาชีพที่มีรายได้ดีมีความมั่นคง

จุดมุ่งหมายในสถานอาชีพ พบว่า นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในสถานอาชีพรับราชการ รองลงมาคือมีจุดมุ่งหมายในสถานอาชีพทำนา ช่างเสริมสวย ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างก่อสร้าง ช่างซ่อมรถ ไบราราย ค้าขายและทำงานตามบริษัท ตามลำดับ เป็นที่สังเกตว่าอาชีพรับราชการนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการครูที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในสภาพชนบทที่ห่างไกลครูเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดคลุกคลีกับนักเรียนมากกว่าข้าราชการประเภทอื่น ส่วนนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่ออีกกลุ่ม

หนึ่งที่ต้องการประกอบอาชีพทำนันทน์ เป็นเช่นนี้เนื่องจากนิคมการค้าหรือผู้ประกอบการของนักเรียน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนันทน์เองจึงประสงค์ที่จะดำเนินรอยตามอาชีพเดิมของนิคมการค้าหรือผู้ประกอบการ

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน

อาชีพหลักของนิคมการค้าหรือผู้ประกอบการนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนันทน์ คิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 91.67 นอกจากนี้ก็มีอาชีพทำไร่และทำสวน แต่ก็มีเป็นส่วนน้อยที่เป็นเช่นนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานั้นอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาชีพหลักของประชาชนในกลุ่มนี้จึงเป็นอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะอาชีพทำนันทน์ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักที่สำคัญ ส่วนอาชีพรองนั้นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพหลักของผู้ประกอบการนักเรียนนั้นจะทำได้แค่ปีละครั้งซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ปีไหนทำฝนไม่ตกคงความตกกล้าปีนั้นก็ไม่ได้ทำ เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ประกอบการนักเรียนส่วนใหญ่จึงไปรับจ้างเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัว บางครั้งไม่มีใครดูแลครอบครัวก็จำเป็นต้องอพยพครอบครัวไปช่วย บุตรหลานที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ของออกกลางคันหรือลาพักก่อน ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่มีโอกาสศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะเห็นได้ว่าอาชีพของนิคมการค้าหรือผู้ประกอบการไม่ศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สงค์ อุทรานันท์ (2513 : 140-142) ผกาทิพย์ กระจงทอง (2521 : 63) และ เทียมจันทร์ จากัญญาประทีป (2523 : 74) ที่พบว่า ผู้ประกอบการนักเรียนที่ไม่เรียนต่อส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างและยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ซิลแลน (Clelen 1962 : 266) ที่พบว่า วิชาชีพของนิคมการค้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับโอกาสการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ถ้านิคมการค้ามีอาชีพระดับสูงบุตรมีโอกาสดีที่จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยด้วย และจากการศึกษาของ เอ็ดดี้ (Eddy 1969 : 2558-2559) พบว่าอาชีพของนิคมการค้าเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาและการเลือกอาชีพของนักเรียนมากที่สุด

รายได้ของนิคมการค้าหรือผู้ประกอบการ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 2000-10000 บาท ต่อปี ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วมีรายได้เพียงเดือนละ 66.67-333.33 บาท ซึ่งนับว่าเป็นรายได้ที่ต่ำมาก จะเห็นได้ว่านิคมการค้าหรือผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอาชีพหลักของผู้ประกอบการทำนันทน์ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศโดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2529 มีอยู่หลายหมู่บ้านซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่ทำนันทน์ ที่ไม่ทำก็โดยผลผลิตน้อยเพราะปีนั้นเป็นปีที่แห้งแล้งฝนไม่ตก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีที่นาเป็นของตนเองต้องเช่าทำ ผู้ประกอบการบางคนมีผลผลิตข้าวที่ไ้มากก็ขายไม่พอให้ค่า

เขา จะเห็นว่ารายได้ของนิคมการตลาดหรือผู้ปกครองมีผลทำให้นักเรียนไม่ศึกษาต่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริ วรศิริ (2513 : 49) สังก อุทรานันท์ (2513 : 35) นาคด คูมประวิติ (2517 : 70) พรพามาศ นนทยาธร (2520 : 88) เทียมจันทร์ จากุติญาประทีป (2523 : 75) และบุญเพ็ง ธานี (2530 : 35) ซึ่งผลการวิจัยออกมาในทำนองเดียวกันคือนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำมีโอกาสที่จะไปศึกษาต่อน้อยกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรมเมอร์ (Remmers 1965 : 227-228) ครอส (Krauss 1964 : 868) ฮาร์บิสันและไมเออร์ (Harbison and Myers 1964 : 11) และฮอว์ร็อคส์และฟลอรี (Horrocks and Flory อ้างถึงใน ฉวี จ้อยสำเภา 2520 : 26) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการไปศึกษาต่อของนักเรียนกล่าวคือ ส่วนใหญ่ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีโอกาสไปศึกษาต่อขณะที่ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำไม่มีโอกาสไปศึกษาต่อ

ความขัดแย้งทางการเงินของครอบครัวที่ไม่ศึกษาต่อ พบว่า ส่วนใหญ่รายได้ของครอบครัวเพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวันที่เป็นดังนี้เพราะสภาพแวดล้อมของผู้ที่อาศัยอยู่ในแถบชนบทนั้นในด้านการเงินค่อนข้างเป็นแบบงายๆ รายจ่ายส่วนใหญ่มีน้อยเพราะสิ่งล่อใจ สถานที่ท่องเที่ยวมีน้อยหรือเกือบไม่มีเลย ส่วนในด้านการอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อโดยเฉพาะพวกที่ขี้เกียจ วนครัวเพราะว่าปลูกเองหรือไม่เช่นนั้นก็ไปหาแสวงหาเองแต่มีครอบครัวของนักเรียนบางกลุ่มที่รายได้ของครอบครัวไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องจากมีลูกมาก มีที่ทำกินน้อยและไม่ค่อยอาชีพพอ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ไม่มีเงินฝากธนาคารหรือในตู้เงินออม ที่เป็นเช่นนี้คงเนื่องมาจากสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำรายได้ของครอบครัวขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่อากาศ ผู้ที่ช่วยหารายได้ให้แก่ครอบครัวคือบุตร บุตร เป็นผู้ที่มีสามารถหรือผู้ปกครองหวังอย่างยิ่งว่าคงจะเป็นผู้ช่วยหารายได้มาให้แก่ครอบครัว ฉะนั้นเมื่อใครที่มีความสามารถที่จะทำงานได้ก็จะออกไปรับจ้างหาเงินมาช่วยเหลือครอบครัวซึ่งเป็นไปตามสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทแถวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความต้องการใช้แรงงานของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อต้องการใช้แรงงานจากนักเรียนคิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 96.67 งานส่วนใหญ่ที่ต้องการให้นักเรียนช่วยทำคือทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำงานบ้านและเลี้ยงสัตว์ โดยต้องการให้ช่วยทำงานตลอดทั้งปีทั้งนี้เนื่องมาจากส่วนใหญ่ผู้ปกครองของนักเรียนประกอบอาชีพทำนา ทำไร่และ

รับจ้างทั่วไป ซึ่งจัดไว้ว่าเป็นครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำแต่ทางทางครอบครัวของนักเรียนก็ไม่เคียดกรอนเท่าไรนักหากไม่มีนักเรียนชวนทำงานเพราะเด็กอายุน้อยคงช่วยผู้ปกครองได้ไม่มากนัก ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของกรมสามัญศึกษา (2519 : 12-24) พบว่า สาเหตุสำคัญที่เด็กไม่เข้าสอบในโรงเรียนประชาบาล จังหวัดกาญจนบุรี คือ อาชีพหลักของผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ รับจ้างและอาชีพเบ็ดเตล็ดอื่นๆ ซึ่งอาชีพที่กล่าวมานี้เป็นอาชีพที่กระทำเพื่อการยังชีพในแต่ละวันเท่านั้นจึงไม่สนใจในการเรียนของบุตรแม้ว่าบุตรจะไม่ไปโรงเรียนหรือไม่ได้เข้าสอบก็ไม่สนใจจนสนใจเฉพาะการให้บุตรช่วยทำงานเท่านั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฮาร์บิสันและไมเออร์ (Harbison and Myers 1964 : 11) ที่พบว่า เด็กวัยรุ่นในช่วงอายุ 15-19 ปี จากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีโอกาสได้รับการศึกษาต่อโดยไม่หยุดชะงักเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อเพราะต้องออกจากโรงเรียนมาทำงานเพื่อหารายได้

3. ปัจจัยด้านสังคมของครอบครัวนักเรียน

จำนวนสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 6 คน จำนวนบุตรหลานที่อยู่ในความรับผิดชอบจำนวน 4 คน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญเพ็ง ธานี (2530 : 78) ที่พบว่า จำนวนพี่น้องรวมมีคามารดาเดียวกัน 4-6 คน ในกลุ่มที่ไม่ศึกษาต่อมีแนวโน้มว่าจำนวนพี่น้องรวมมีคามารดาเดียวกันมากกว่ากลุ่มที่ได้ศึกษาต่อ นอกจากนี้ยังพบว่าในครอบครัวของนักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อมีบุตรหลานที่กำลังศึกษาเล่าเรียนจำนวน 1-2 คน ระดับการศึกษาของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่บุตรหลานจะได้รับการศึกษาในโรงเรียนเกือบทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษากายบังคับและอีกอย่างการศึกษาระดับประถมศึกษาได้แผ่ขยายไปอย่างทั่วถึงแต่ยังมีบุตรหลานบางคนที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนจากการสัมภาษณ์พบว่าเกิดจากความพิการทางร่างกายและการอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้ปกครองเนื่องจากไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเองและความมั่นคงของชนวนชาติจึงต้องเร่ร่อนหางานทำ

สภาพการสมรสของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันคงเป็นไปพร้อมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ถึงแก่กรรมแล้วปัญหาการหย่าร้างจะเกิดขึ้นน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวลศิริ พงศ์ถาวรวิญญู (2529 : 95) และ บุญเพ็ง ธานี (2530 : 78) ที่พบว่า บิดามารดาของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อยังคงอยู่ร่วมกันและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรวรรณาศ นนทยาธร (2520 : 77)

พบว่า สภาพการสมรสของบิดามารดาและความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนไม่สัมพันธ์กัน แต่ผลการวิจัยครั้งนี้ยังขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สันนิทา แสงทอง (2523 : 76) ที่กล่าวว่า นักเรียนที่บิดามารดามีสภาพการสมรสมีความมุ่งหวังทางการศึกษาสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดาเป็นหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่บิดามารดามีสภาพสมรสทำให้สภาพครอบครัวมีความอบอุ่นมั่นคง มีบิดามารดาคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจจึงมีความมุ่งหวังทางการศึกษาสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในสภาพครอบครัวไม่สมบูรณ์เพราะย่อมจะมีภาระมากกว่าจึงทำให้ขาดความอบอุ่นและขาดกำลังใจ

ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา 4 คงเป็นเพราะในระดับชั้นประถมตอนต้นในสมัยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาที่เพียงพอตามสภาพของชาวชนบทที่ทางไกล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาคล คุณประวดี (2517 : 70) ที่พบว่า บิดามารดาที่ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษา 4 ขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป บิดามารดาที่ได้รับการศึกษาค่ากว่าชั้นประถมศึกษา 4 และไม่เคยได้รับการศึกษาส่วนใหญ่จะมีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2514 : 76) ที่พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดาสำคัญต่อการศึกษานองบุตรอย่างมาก บิดาที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าส่วนของบุตรที่ได้เรียนต่อจะมากกว่าบุตรที่บิดาได้รับการศึกษาค่าหรือไม่เคยเรียนหนังสือเลย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญเพ็ง ธานี (2530 : 68) ที่พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจบชั้นประถมศึกษา 4 แต่ไม่เกินชั้นประถมศึกษา 7 คิดเป็นร้อยละ 59.66 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ แชนนอน (Shannon 1964 : 169-173) ที่พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำหรือผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษาในโรงเรียนและผู้ที่ไม่จบชั้นประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรเรียนต่อ เมื่อจบชั้นประถมศึกษา 4 เพราะต้องการให้บุตรประกอบอาชีพเกษตรกรรมสืบต่อจากตน

ความคาดหวังทางการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พบว่า ส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคาดหวังให้บุตรได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษา 6 จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ต้องการที่จะส่งบุตรให้ได้รับการศึกษาสูงกว่าตนเองแต่ก็ไม่สามารถที่จะส่งเสียให้บุตรเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไปได้อีกเนื่องจากฐานะทางบ้านยากจน นอกจากนี้ผู้ปกครองบางกลุ่มต้องการให้นักเรียนช่วยทำงานมากกว่า ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ผกาทิพย์ กระจ่างทอง (2520 : 110) ที่พบว่า บิดาที่อาศัยอยู่ในชนบททุกระดับฐานะทางเศรษฐกิจมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษามากที่สุด รองลงมาคือมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป

และสอดคล้องกับการวิจัยของ ฮัลเซย์ เฟลดาและ แอนเดอร์สัน (Halsay, Floud and Anderson 1969 : 228) ยังพบอีกว่า พ่อแม่จะคาดหวังให้บุตรไปทำงานแทนที่จะเข้ามหาวิทยาลัย สำหรับ ความคาดหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับอาชีพของบุตรนั้น ส่วนใหญ่มิได้คาดหวังว่า บุตรจะ เข้ามาหาวิทยาลัย สำหรับ ความคาดหวังใหม่ครประกอบด้วยอาชีพต่างๆ ทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามสภาพความเป็นจริงโดยทั่วไป โดยเฉพาะ แขนงชนบทผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพค้าขายหรือตามกตังนี้เพราะมีที่คนอยู่ แล้ว และอีกอย่างผู้ปกครองบางกลุ่มก็ให้เหตุผลว่า อาชีพต่างๆ ใ้ไร่นักเรียนสามารถเรียนได้โดยไม่ต้องลงทุนเพียงแต่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเท่านั้นก็สามารถทำได้ แต่ก็มีผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ บางกลุ่มคาดหวังให้บุตรประกอบอาชีพช่าง เช่น ช่างก่อสร้าง ช่างซ่อมรถ ช่างเสริมสวยและ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ซึ่งทางนี้ก็ให้เหตุผลว่างานพวกช่างเป็นงานที่ลงทุนน้อยทั้งเงินและเวลาแต่รายได้ก็ โดยที่สามารถจะเปิดร้านที่บ้านตนเองได้ซึ่งต่างจากอาชีพอื่น

4. ปัจจัยด้านการเรียนของนักเรียน

นักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนซ้ำชั้นทั้งนี้คงเป็นเพราะนโยบายของรัฐบาล ที่เล็งเห็นถึงความสูญเสียไปทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากอดีตที่ผ่านมา มีเพียงบางส่วนที่เคยเรียนซ้ำชั้น สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากสอบไม่ผ่านและช่วยผู้ปกครองทำงานซึ่งเบียดพวกเขาและงานเลี้ยงสัตว์ ชั้นประถมศึกษาที่ 1 และชั้นประถมศึกษาที่ 2 เป็นระดับชั้นที่นักเรียนส่วนใหญ่เคยเรียนซ้ำชั้น นักเรียนส่วนใหญ่ ใช้เวลาเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา 6 ปี แต่มีบางกลุ่มที่ใช้เวลาเรียน 7 ปี และ 8 ปี สำหรับใน ด้านความประพฤติที่นักเรียนมีความประพฤติเรียบร้อย มีความสนใจต่อการเรียนที่ วิชาที่เรียน ที่ที่สุดคือ วิชาเสริมสร้างลักษณะนิสัย การงานพื้นฐานและอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายวิชาที่ นี้เรียนไปปฏิบัติจริง จึงทำให้เด็กนักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและสนใจเรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ สูงกว่าระดับคะแนน 2.00 ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างดี ซึ่งขัดแย้ง กับผลการวิจัยของ จรูญ พานิชย์อินไชย (2520 : 19) จันทนา นภิกข (2521 : 133) เทียมจันทร์ จากกัญญาประทีป (2523 : 74) และ บุญเพ็ง ธานี (2530 : 80) ซึ่งผลการวิจัยออกมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเข้าศึกษา น้อยกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และยังขัดแย้ง กับผลการวิจัยของ วิถี (Witty 1967 : 78) ที่พบว่า นักเรียนที่ไม่มีโอกาสเรียนคือนั้นเป็นเพราะเป็นภูมิสังคมที่ไม่ดี

ลักษณะการขาดเรียนของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่ไม่เคยขาดเรียน อาจเป็นเพราะสภาพการคมนาคมในปัจจุบันสะดวกติดต่อกันทั่วถึงทุกหมู่บ้านทำให้สภาพความห่างไกลของการตั้งบ้านเรือนของประชากรไม่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางมาเรียนของนักเรียน และอีกอนางถึงแม่ผู้ปกครองบางกลุ่มจะมีการอพยพไปทำงานทำทางจังหวัดหลังฤดูการเก็บเกี่ยว ผู้ปกครองก็ฝากบุตรหลานที่เป็นนักเรียนให้เรียนอยู่ในโรงเรียนเดิมจนสิ้นปีการศึกษาและบางครั้งก็ย้ายเด็กไปเข้าโรงเรียนใหม่เลย ทำให้เด็กไม่ขาดเรียน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ โบว์แมน และ แมทธิงส์ (Bowman and Mathews อ้างถึงใน สุวิมล กาญจนะโกมล 2524 : 23) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการขาดเรียนและการออกกลางคันของเด็กอเมริกันชั้น 7-12 ในช่วงปี ค.ศ. 1951-1959 พบว่าระหว่างเด็กที่ไปเรียนต่อกับเด็กที่ออกกลางคันนั้น พวกหลังมักอาศัยอยู่ในส่วนที่ไม่เจริญของเมืองและขาดเรียนมาก

ผู้ให้การสนับสนุนการศึกษาในระดับประถมศึกษาของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่คือ บิคา มารคา ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิคา มารคา ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของบิคา มารคาที่จะต้องให้การศึกษานักเรียนแต่ละรายรับการศึกษาคือในระดับมัธยมศึกษาชั้นผู้ปกครองส่วนใหญ่ ไม่นับสนับสนุนให้ศึกษาต่อ จากการสัมภาษณ์พบว่าบิคา มารคาหรือผู้ปกครองนักเรียนต้องการให้นักเรียนช่วยทำงานฐานะทางบ้านยากจน และเกรงว่าเมื่อนักเรียนเรียนจบออกมาแล้วจะไม่มางานทำ เมื่อขาดการสนับสนุนจากบิคา มารคาหรือผู้ปกครองนักเรียนจึงหมดโอกาสที่จะศึกษาต่อ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 16) ที่พบว่า นักเรียนที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในโรงเรียนนั้นสาเหตุส่วนใหญ่มาจากขาดความสนใจในการศึกษาและการไม่เห็นควยของผู้ปกครองที่จะให้เด็กศึกษาต่อและสอดคล้องกับการวิจัยของ ทราวมาศ นนทยาธร (2520 : 89) ที่พบว่า ความสนับสนุนของบิคา มารคาหรือผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของบุตร ผู้ที่มีความคาดหวังสูงและปานกลางส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิคา มารคาหรือผู้ปกครองให้การใหญ่ทรศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ผู้ที่มีความคาดหวังต่ำส่วนใหญ่มาจากนักเรียนที่บิคา มารคาหรือผู้ปกครองไม่ให้การใหญ่ทรหลานที่ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ แคนคัลและ เลสเซอร์ (Kandal and Lesser 1969 : 213-223) เรชเบิร์ก และ เลสบี้ (Rehberg and Liestby 1967 : 362-374) ที่ไ้ผลการศึกษาออกมากลยคลึงกันคือ ความสนับสนุนของบิคา มารคาที่มีต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของบุตรนั้นมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของบุตร สำหรับในด้านการแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อนั้นนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อทุกคนเคยได้รับการแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาซึ่งส่วนใหญ่ครู แนะนำให้คำแนะนำ

หังครจากโรงเรียนประถมศึกษาและครุจากโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งได้จัดครูแนะแนวออกบริการให้คำแนะนำต่อโรงเรียนต่างๆ เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ก็มีเพื่อน บิคารมารคาหรือผู้ปกครองและรุ่นพี่ เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อแก่นักเรียนแต่มีเป็นส่วนน้อย

5. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ระยะทางจากบ้านพักนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระยะทางประมาณ 1-2 กิโลเมตร นักเรียนเดินทางไปโรงเรียนโดยจักรยาน การเดินทางส่วนใหญ่มีความสะดวก แต่มีเพียงบางคนที่การเดินทางไม่สะดวก ซึ่งผลจากการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สังก อุทรานันท์ (2513 : 122) ที่พบว่า เด็กกลุ่มที่จะไม่เรียนต่ออยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 2 กิโลเมตรมีมากกว่ากลุ่มที่จะเรียนต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับวิธีการเดินทางไปโรงเรียนมัศึกษานั้นนักเรียนส่วนใหญ่อาศัยจักรยาน มีเพียงบางกลุ่มที่เดินไป การเดินทางไปโรงเรียนมัศึกษานั้นส่วนใหญ่เดินทางไปโรงเรียนด้วยความสะดวก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตชายแดน ถนนหนทางจึงสะดวกสบายกว่าที่อื่นเป็นพิเศษเพราะว่าเป็นเส้นทางที่ทางราชการให้ความสนใจเป็นพิเศษเพื่อความสะดวกและคล่องตัวในการเดินทางของทหารตำรวจ เวลาเกิดเหตุการณชายแดน จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยในครั้งนี้ความสะดวกในการเดินทางไปโรงเรียนนั้นไม่มีอิทธิพลต่อการไม่ศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สังก อุทรานันท์ (2513 : 122) กองวิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างถึงใน พล แสงสว่าง 2521 : 7) กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2530 : 34) ที่พบว่า สาเหตุอย่างหนึ่งที่เด็กไม่ศึกษาต่อเนื่องจากการเดินทางไปโรงเรียนไม่สะดวก

การรับบริจาคประสงคของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตชนบทยากจนของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อและบิคารมารคาหรือผู้ปกครองนักเรียนนั้น พบว่า ทั้งนักเรียนและบิคารมารคาหรือผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่เคยรับบริจาคมาก่อน ทั้งนี้คงเนื่องมาจากเป็นปีแรกของการเริ่มโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าโครงการจึงได้จัดหน่วยแนะแนวไปตามโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนที่อยู่ในเขตบริการโดยจัดแนะแนวทั้งนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนแต่ก็มีนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนบางคนที่ไม่เคยรับบริจาคประสงคของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาแต่มีเพียงส่วนน้อย ในกลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยรับบริจาคประสงคของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจากการสัมภาษณ์พบว่า หากเคยรับบริจาคประสงคของโครงการมาก่อนส่วนใหญ่อยากจะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนที่เขาโครงการโดยให้เหตุผลว่าไม่ตองเสียเงินค่าบำรุงการศึกษา แต่

สำหรับในกลุ่มผู้ปกครองที่ไม่เคยรับวุฒิประสงค์ของโครงการมาก่อนจากการสัมภาษณ์พบว่า ถึงแม้จะเคยรับชมมาก่อนส่วนใหญ่ก็ยังไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เขาโครงการโดยให้เหตุผลว่า ต้องการให้นักเรียนช่วยทำงาน เก่งกว่าเรียนจบมาแล้วจะไม่ทำงานทำ และขาดเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า ถึงแม้ไม่ทองเสียเงินค่าบำรุงการศึกษาแต่เมื่อเขาไปศึกษาแล้วก็จำเป็นจะต้องใช้เงินซื้อเสื้อผ้าสำหรับใส่ไปโรงเรียนและซื้ออุปกรณ์การเรียน เช่น ปากกาและอุปกรณ์จะต้องใช้ในงานฝีมือในบางรายวิชา

ตามความคิดเห็นของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อเกี่ยวกับสภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พบว่าเป็นที่ในสถานศึกษาและค่านิยมที่ส่วนใหญ่เห็นว่า เพียงพอ ส่วนในด้านเครื่องมืออุปกรณ์ ความสามารถของครูและค่านิยมของโรงเรียนทั้งด้านวิชาการและด้านกีฬา นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบ จะเห็นได้ว่านักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อส่วนใหญ่มีความสนใจต่อสภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างน้อย ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า ตัวนักเรียนเองยังอยู่ในวัยเด็กเกินไปและการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนมัศึกษายังมีน้อย ส่วนด้านโรงเรียนประถมศึกษาในด้านกีฬาให้นักเรียนไปเยี่ยมชมโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้ก็ยังมีน้อยเช่นกัน ส่วนผู้ปกครองนักเรียนนั้นจากการสัมภาษณ์พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับสภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ว่าจะเป็นในด้านใดก็ตาม ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางไปโรงเรียนมัศึกษามีเพียงบางคนเท่านั้นที่เคยไปแต่ก็ไม่สนใจต่อสภาพของโรงเรียนมัศึกษา ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพที่ค่อนข้างสุกสุกเพื่อความอยู่รอดของชีวิต จึงจะเห็นได้ว่าในด้านสภาพโรงเรียนมัศึกษานั้นไม่มีผลต่อการไม่ศึกษาต่อของนักเรียน

ตามความคิดเห็นของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อนนักเรียนและครูระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับสภาพการศึกษาของชุมชนในด้านความนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และความสนใจของชาวบ้านในด้านการติดตามข่าวคราวทางการศึกษาจากวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าในชุมชนแถบนั้นในเรื่องดังกล่าวยังคงอยู่ในระดับน้อย จากการสัมภาษณ์พบว่า เป็นเพราะสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยอยู่ในชนบทซึ่งเป็นแหล่งที่ความเจริญในด้านต่างๆ ยังเข้าไปน้อยนั้นความกระตือรือร้นในทางการศึกษาของประชาชนจึงมีน้อย นอกจากนี้ชุมชนแถบส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพที่ยังชีพไปวันๆ ทั้งนี้เมื่อลูกหลานเติบโตขึ้นจึงอาศัยแรงงานจากลูกหลานช่วยในการทำงานในครอบครัวหรือรับจ้างทั่วไป เพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวยิ่งเด็กที่อยู่ในวัยที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แถวชนบทมีความสามารถในการทำงานได้พอ กับผู้ใหญ่ เช่น ทำนา เกี่ยวข้าว ตัดอ้อย ชั้บรด เป็นต้น สำหรับในด้าน

ความสนใจในการศึกษามหาสารทางการศึกษานั้นจากการสัมภาษณ์พบว่า วิทยุ โทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ที่เขาไปอ่านพบมากขึ้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่จะมีไว้เพื่อความบันเทิงมากกว่า เช่น พวกภาพยนตร์ ละคร ยิ่งพวกวิทยุแล้วรายการที่ได้รับความนิยมมากเป็นพิเศษคือรายการเพลง หรือหมอลำ สำหรับความคิดเห็นในความสามารถของชาวมานในการอ่านออกเขียนได้นั้นจึงว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากมีอยู่หลายหมู่บ้านที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้รับความจัดตั้งเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง ดังนั้นจึงได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากหน่วยราชการไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหมู่บ้านในคาบถนนหนทาง การป้องกันเพลิงไหม้ การอนามัยหรือแม้กระทั่งการศึกษาออกโรงเรียน นอกจากนี้ในความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ของชาวมานที่ใช้ในการประกอบอาชีพพบว่า ส่วนใหญ่ชาวมานจะเรียนจบแค่ชั้นประถมศึกษา อาจเป็นเพราะชาวมานส่วนใหญ่จะเขาเรียนแค่ในระดับการศึกษาภาคบังคับเท่านั้นซึ่งบางคนก็เรียนจบ บางคนก็ออกกลางคัน หลังจากพ้นการศึกษาภาคบังคับแล้วก็ออกมาประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอด

ความคิดเห็นของบุคลากรนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อในคาบคานิยมทางการศึกษาพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่าคุณสมบัติในคาบการอ่านออกเขียนได้และความสามารถในการทำงานของนักเรียนที่เรียนระดับมัธยมศึกษาว่ามีความสามารถดีกว่านักเรียนที่เรียนแค่ระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามหลักความเป็นจริงที่ว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าได้เรียนได้ฝึกฝนทักษะความสามารถหลายๆ ด้าน ความสามารถด้านต่างๆ ก็ย่อมพัฒนาก้าวหน้ามากกว่าผู้ที่ได้รับบทเรียนน้อย ความทฤษฎีการเรียนรู้ตามกฎแห่งการฝึกฝน (Law of exercise) ของ ธอร์นไค (Thorndike) ที่กล่าวว่า "การฝึกฝนหรือการกระทำซ้ำๆ เสมอจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองดีขึ้น แขนงเพิ่มขึ้นและการไม่ได้ทำซ้ำหรือการไม่ได้ฝึกฝนจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองคลาของไป" ส่วนในคาบความประพฤติของนักเรียนนั้นบุคลากรส่วนใหญ่มีความเห็นวาระหว่างนักเรียนที่เรียนแค่ระดับประถมศึกษา กับนักเรียนที่เรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความประพฤติพอๆ กัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะในสภาพปัจจุบันบุคลากรได้เห็นตัวอย่างจากนักเรียนบางกลุ่มที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาประพฤติตนไปในทางที่ไม่ดีไม่ว่าจะในคาบคำพูด การแสดงความเคารพ การเสพของมีเงินเม้าหรือการเที่ยวเตร่ในยามวิกาล ซึ่งทำให้บุคลากรเกิดการ เปรียบเทียบขึ้น

6. ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนที่จบชั้นประถมปีที่ 6 แล้วไม่ศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนที่จบชั้นประถมปีที่ 6 แล้วไม่ศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

พบว่า ส่วนใหญ่คือบุคลากรของกาไรช่วยเหลือทำงานและบุคลากรอยากจน จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่สำคัญที่

ส่งต่อให้นักเรียนไม่ศึกษาต่อสืบเนื่องมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่า
 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงเป็นอาชีพที่ของค่าน้อยกินรันทาเลี้ยงชีพไปวันๆ ทั้งนี้
 ฉะนั้นทุกคนในครอบครัวเมื่อโตขึ้นต้องช่วยกันทำงานไม่ว่าจะเป็นว่าจะ เป็นงานในครอบครัวหรือ
 รับจ้างไร่นางานแลกเปลี่ยนมาช่วยจนเจือครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชังค อุทรานันท์
 (2513 : 140-142) ที่พบว่า ผู้ปกครองเด็กที่ไม่เรียนต่อส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและ
 รับจ้าง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฮาร์บิสันและไมเออร์ (Harbison and Myers 1964 : 11)
 ที่พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจต่ำส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อเพราะต้องออกจาก
 โรงเรียนมาทำงานเพื่อหารายได้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยในด้านสังคมคือ ผู้ปกครองเกรงว่าจนมาแล้ว
 จะไม่มีงานทำและผู้ปกครองมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญรองลงมาจาก
 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สำหรับปัจจัยในด้านสังคมมีการที่ผู้ปกครอง เกรงว่าเรียนจบออกมาแล้วเด็กจะ
 ไม่มีงานทำนั้น จากการสัมภาษณ์พบว่า เนื่องจากผู้ปกครองเห็นตัวอย่างจากเด็กบางกลุ่มในละแวก
 หมู่บ้านที่เรียนจบการศึกษาในระดับสูงแล้วว่างงานต้องกลับมาช่วยผู้ปกครองทำงาน พออยู่ได้ไม่
 นานก็มรดกครัว นอกจากนี้สิ่งที่ช่วยเสริมให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นยิ่งขึ้นคือการสื่อสารจากวิทยุ โทรทัศน์
 หรือหนังสือพิมพ์ที่กระจายข่าวเกี่ยวกับการว่างงานของนิสิตนักศึกษา สิ่งเหล่านี้ยิ่งเสริมให้มีความระคา
 หรือผู้ปกครองเริ่มเกิดความสับสน มองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือระดับ
 การศึกษาที่สูงขึ้นไป เพราะนอกจากจะทำให้ทองเสียเงินเสียเวลาแล้วเมื่อสำเร็จออกมาแล้วยังไม่มีงาน
 ทำอีก จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ผู้ปกครองไม่ให้เกิดเขาเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ
 ผลการวิจัยของ ชังค อุทรานันท์ (2513 : 140) ที่พบว่า เด็กกลุ่มที่จะไม่เรียนต่อส่วนมากจะมี
 ผู้ปกครองที่เรียนต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือไม่ได้เรียนหนังสือเลย ส่วนผู้ปกครองของเด็กกลุ่มที่ได้
 เรียนต่อส่วนมากจะมีผู้ปกครองที่เรียนจบตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป เนื่องจากผู้ปกครองกลุ่มที่จะไม่
 เรียนต่อเป็นผู้ที่ใฝ่ใฝ่กับการศึกษามาก จึงมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ไม่สนใจและไม่เข้าใจ
 ต่อการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลานของตน ขณะเดียวกันก็ไม่สนับสนุนให้บุตรหลานเรียนต่อในชั้นสูงๆ
 ใดๆ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยในด้านส่วนตัว ของนักเรียนคือ เด็กไม่ชอบเรียน

ขอเสนอแนะ

ขอเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน

1. จากการวิจัยนี้พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลทำให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 คือปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว บิคามารคา หรืออุปการชนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อนั้นประกอบอาชีพเกษตรกรรม ใช้วิธีการแบบดั้งเดิมยังขาดเทคนิคใหม่ๆ ฉะนั้นเหตุผลจึงได้น้อย รายได้ต่ำ เลยไม่สนับสนุนส่งเสริมในการศึกษาต่อของนักเรียนของนักเรียนมาแล้วในบางครั้งนักเรียนอยากจะศึกษาต่อหรือเรียนตึกตาม ดังนั้นทางโรงเรียนควรจะหาวิธีการใหม่อุปการชนักเรียนที่ถึงคุณค่าของการศึกษาของนักเรียนโดยมีการศึกษาต่อขั้นอุปการชนักเรียนอย่างใกล้ชิดให้อาจารย์และอุปการชนักเรียนในคนชาวสารการอาชีพและความเคลื่อนไหวในวงการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และสังคมให้ทราบถึงเทคโนโลยีด้านต่างๆที่จะต่อนำมาใช้ปรับปรุงวิธีการดั้งเดิมที่ใช้ในงานอาชีพ เก็บรายได้ให้แก่ครอบครัว เมื่อความเป็นอยู่ดีขึ้นอุปการชนักเรียนได้เข้าใจประโยชน์ของการศึกษาอย่างแท้จริงแล้วก็จะยินดีสนับสนุนส่งเสริมในการศึกษาต่อของนักเรียน

2. ในด้านการรับรู้ในวัตถุประสงค์ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจนของอุปการชนักเรียนนั้น จากผลการศึกษาวิจัยถึงแม้อุปการชนักเรียนส่วนใหญ่จะเคยรับรู้วัตถุประสงค์ของโครงการซึ่งก็เป็นการรับรู้เพียงบางส่วนเท่านั้น โดยมากจะรับรู้แต่เพียงว่าหากนักเรียนเขาไปศึกษาในโรงเรียนที่เขาโครงการนี้แล้วไม่ต้องเสียเงินค่าบำรุงการศึกษาเท่านั้น ส่วนวัตถุประสงค์ของโครงการข้ออื่นๆ กระบวนการดำเนินงานตามโครงการหรือหลักสูตรที่โรงเรียนเขาโครงการจะเปิดทำการสอน อุปการชนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบไม่เข้าใจ ดังนั้นผู้รับผิดชอบหรือโรงเรียนที่เขาโครงการนี้ควรจะต้องจัดหน่วยบริการแนะแนวให้ความรู้แก่อุปการชนักเรียน นักเรียนควรระดับประถมศึกษาให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ กระบวนการดำเนินงานตามโครงการ และหลักสูตรที่ทางโรงเรียนจะเปิดทำการสอนให้เขาอย่างแท้จริง

3. จากการศึกษาค้นพบว่า บิคามารคาหรืออุปการชนักเรียนไม่ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อเนื่องจากเกรงว่าเรียนจบออกมาแล้วจะไม่มีความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากเห็นตัวอย่างจากเด็กเพียงบางกลุ่มเท่านั้นทำให้อุปการชนักเรียนเกิดความเข้าใจในทางที่ผิด ฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียนหรือคณะครูโรงเรียนที่เขาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาคงหาวิธีการลดความเข้าใจที่ผิดของอุปการชนักเรียน โดยจัดแสดงผลงานนักเรียนหรือให้นักเรียนแสดงความสามารถให้ประจักษ์แก่สายตาของอุปการชนักเรียน จัดบริการทางานพิเศษสำหรับเด็ก จัดหลักสูตรโดยคำนึงถึงลักษณะอาชีพของอุปการชนักเรียน เพื่ออุปการชนักเรียนจะได้เห็นว่าเมื่อเด็กของตนเขาเรียนแล้วจะจบออกมาประกอบอาชีพในท้องถิ่น และรับมอบบริการแทนตนได้

4. จากการศึกษาพบว่า บิคมารคาหรือผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา จากปัญหานี้ทางกรมสามัญศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษาอาจแก้ไขได้โดยการกำหนดนโยบายเผยแพร่ข่าวสารการศึกษาสู่ประชาชนไม่ว่าจะเห็นความรุดรุดทางวิชาการ วิชาชีพ จักรการแนะแนวให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความรู้หรือผู้ปกครองที่มีฐานะทางการเงินดีแต่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาและช่วยส่งเสริมสนับสนุนบุตรหลานให้เรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น โดยมีภารกิจสอดคล้องกับบิคมารคาหรือผู้ปกครองนักเรียนเปิดโอกาสให้โรงเรียนกับชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันให้มากขึ้น

5. จากผลการวิจัยพบว่า ในสถานภาพแวดล้อมของโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นไม่มิดชิดหรือผลต่อการไม่ศึกษาต่อของนักเรียน สาเหตุทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาที่ 6 และผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางไปโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้นสภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงไม่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนอยากเข้าศึกษาต่อ ดังนั้นคณะครูทั้งจากโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาควรร่วมมือกันจัดโครงการพานักเรียนเยี่ยมชมโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเป็นการแนะแนวและเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมัธยมศึกษาด้วย ให้ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนได้รู้จักโรงเรียนมัศึกษามากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้จำนวนนักเรียนได้ศึกษาต่อเพิ่มมากขึ้น

6. จากผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อของนักเรียนมากที่สุด แต่ผลออกมาว่านักเรียนส่วนใหญ่ที่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาที่ยังมีเพียงส่วนน้อย ดังนั้นทั้งโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาควรจะร่วมมือกันเน้นการบริการทางการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งควรจะได้จัดบริการแนะแนวนักเรียนในชั้นประถมศึกษาที่ 6 ในสถานต่างๆ เช่น ในบริการสนเทศ โดยจัดหาเอกสารหรือรายละเอียดต่างๆ ทางการศึกษาหรือทางการประกอบอาชีพที่เป็นปัจจุบันและทันต่อเหตุการณ์ให้นักเรียนได้ศึกษาเพื่อให้นักเรียนจะได้มีความรู้เรื่องการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพอย่างกว้างขวางและทันเหตุการณ์ บริการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ครูทุกคนจะต้องร่วมมือกับฝ่ายแนะแนวในการให้รายละเอียดในเรื่องการศึกษาต่อ การเลือกสถานที่ศึกษา การเลือกอาชีพ ด้วยวิธีการสอดแทรกความรู้ในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวในเนื้อหาวิชาที่สอน

7. จากผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนทาง
 ด้านอาชีพของบุตรหลานนั้นพบว่าส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพด้านา ห่าไร แต่ก็ม
 บางส่วนที่คาดหวังจะให้บุตรหลานประกอบอาชีพช่าง: เช่น ช่างก่อสร้าง ช่างซ่อมรถ ช่างเสริมสวย
 และช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ฉะนั้นผู้ที่มีนิชอบเกี่ยวกับการศึกษาหรือทางโรงเรียนก็ควรส่งเสริมการศึกษา
 นอกกระบบระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการทางด้านวิชาการและวิชาชีพแก่นักเรียนที่
 ไม่ศึกษาต่อและต้องออกไปทำงานประกอบอาชีพ เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจน
 ความสามารถที่จะพัฒนาในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. เนื่องจากการวิจัยนี้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบทยากจน เฉพาะใน จังหวัดบุรีรัมย์ เท่านั้นจึงควรที่จะมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาของ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดอื่นๆ ด้วย เพื่อนำผลมา พิจารณาเปรียบเทียบกันซึ่งจะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาของ นักเรียนมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงการศึกษาในโอกาสต่อไป
2. ควรมีการเปรียบเทียบสภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายและไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน เกี่ยวกับสภาพการดำรงชีวิตในด้านประกอบอาชีพ เศรษฐกิจและสังคม